

1929

Som

25 Øre

Luftskipper under Verdenskrigen

— Fortalt af en Sønderjyde —

FORORD.

Efterfølgende lille Fortælling støtter sig paa virkelige Oplevelser under Verdenskrigen, fortalt efter Hukommelsen, da det jo var forbudt at føre Dagbog.

Fortælleren har i Fredstid afgjort sin toaarige Værnepligt som aktiv tysk Luftskipper hos Luftskipperafdelingens 1ste Batl. i Berlin og blev ved Verdens-

krigens Udbrud ifl. Mobiliseringsordre indkaldt den 3. August 1914 til at møde i Bremen.

Fortællingen er nedskreven af Asmussen jr., Nordborg, og anbefaler jeg hermed dette lille Skrift til mine velvillige Læsere med Tak for den ydede Støtte.

Ærbødigst

ASMUSSEN sen., NORDBORG.

Mobiliseringen.

Det var den 2den August 1914, vi sad hjemme i vor Familiekræds, da Postbudet kom ind ad Døren og meddelte os at Krigen var begyndt og at han ifølge Telegram skulde til Nabolandsbyen for at opslaa Mobiliseringsplakater. Den 2den August var første Mobiliseringsdag.

Hvilken Forvirring og Skrigen denne Meddelelse bragte os er ikke til at beskrive. Min Beværtning fyldtes øjeblikkelig af opbragte Mennesker. Som en Løbeild jog Nyheden rundt i vor lille, ellers saa rolige By.

Alt Arbejde i den travle Høsttid standsede, mange skulde melde sig ved Militæret samme Dag, andre om 2 ad 3 Dage. Jeg selv skulde rejse den næste Dags Morgen med første Tog for rettidigt at kunne naa frem til Bremen.

Om denne Dag i Beværtningen, hvor mange drak sig fuld, hvor vi alle tog en inderlig Afsked fra hinanden, den tunge Afsked næste Dags Morgen med

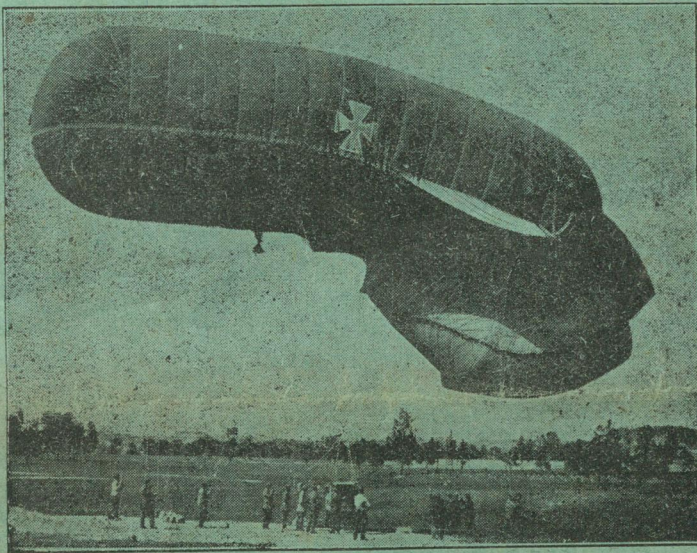
min kære Hustru samt mine to Børn paa 6 og 4 Aar vil jeg helst forbigaa i Tavshed. Min Hustru ventede sin Nedkomst og var ikke rask, saa det var en sand Pine at tvinge sig bort. Man vidste jo ikke om man nogensinde skulde opleve at gense hinanden.

Vor Banekørsel gennem Als var en Afskedstagen gennemsyret af vemodige Tanker. Der blev ogsaa drukket tæ. Jeg sad og misundte mine to Brødre, der blot for to Maaneder siden var rejst til Amerika for at undgaa den tyske Militærtrøje. Jeg sad i mit stille Sind og fortrød at jeg ikke var taget med over det store Vand.

Straks efter Sønderborg skiftede Billedet dog og Jernbaneturen Sønderborg-

Bremen blev en sand Oplevelse. Paa alle Banegaarde blev der serveret Kaffe, Te og Brød med Paalæg i saadanne Mængder, at vi ikke paa langt nær formaaede at spise det altsammen, saa at meget røg ud af Vinduerne under Kørslen. Derimod var Spiritussen bandlyst.

Hvilken Begejstring, Krigsgalskab, Sang og Hurra

og Afskedstagen paa hver Banegaard, Ord formaar ej at beskrive dette. Togene var pyntet og malet som til en Lysttur. Ak, hvor ofte vandrede Tankerne tilbage til hin Tur hvor vi maatte kaste Brød i Overflod ud af Vinduerne, medens vi i 1917 og 1918 ofte næppe kunde faa noget spiseligt selv for stor Betaling.

Jeg naaede Bremen næste Dags Formiddag ved Titiden og kørte med Sporvognen til mit Bestemmessted Slump Gymnastikhal. Men Luftskipperne var allerede afmarcherede til Banegaarden, saa jeg skyndte mig sporenstregs bagefter og idet jeg tog Trapperne til 5te Perron i nogle Spring modtoges jeg af et Hurra af mine Kammerater, vel ialt en 5 a 6 Mand, der havde tjent aktiv sammen med mig i Berlin i Aarene 1906 til 1908. Luftskipperne sad sammenproppede i nogle Kreaturvogne, der med Kridt var paamalet Ordene: Luftskippere paa Vej mod Frankrig. Jeg sprang op til mine Kammerater fra den aktive Tid og næppe ti Minutter senere dampede Toget ud af Banegaardens Hal imod et ukendt Maal.

Paa Banegaardene atter den samme Begejstring, den samme overdaadige Forplejning. I Byen Münster blev der koblet en Del Vogne til vort Tog hvori der saavel til vor Moro som vor Forfærdelse befandt sig hele Personalet fra Hagenbecks Tierpark i Stellingen ved Hamborg. Deres Vogne var overmalede med Kridt, forestillende vilde Dyr og Pesonalet efterabede Dyrenes Hyl saa naturlig, at det var skrækeligt at høre derpaa.

Paa en af de større Jernbaneknudepunkter saas en lille Motor, der trak en Brødkæde-Maskine. To Meter lange Brød førtes hen under Maskinen, Skiverne fløj zak-zak ned i en stor Kurv. Henved 100 Røde Kors Damer var i Gang med dels at smøre Brødet dels med at uddele dette til hvert indløbende Tog.

Efter en lang Rejse ankom vi den 5te August til Köln og blev straks ført ud til Luftskibshallen i Bickendorf, en Forstad til Köln. Nogle faa Timer senere kom Luftskibet tilbage efter at have deltaget i Angrebet paa Fæstningen Liege (Lüttich) i Belgien. Endnu i Civil maatte vi dog hjælpe Luftskibet ind i Hallen.

2den Afdeling af Luftskipperne var allerede Dagen forud rykket ind ad Belgien og 3die Afdeling var nærmest færdig til Udrykning. Hele Hallen og Depoterne var saa overfyldt af Soldater saavel i Uniform som i Civil, saa at man anviste os sidst Ankomne Fortet Boklemünd som Kvarter. Dertil ankom vi om Natten i Mulm og Mørke. Lys maatte vi ikke bruge, da Köln laa i Kampzonen, saa vi gik i vort Civiltøj ofte paa Hovedet ned ad de talrige Trapper og Gange som et Fort i saa rigeligt Maal er forsynet med. De fleste af os kamperede paa det kolde Gulv.

Men alligevel var Natten værre for nogle Eskadroner Kavalleri, de laa paa Øvelsespladsen foran deres ved lange Liner bundne Heste, gennemblødt til Skindet af en vedvarende natlig vædende Regn. Et lille Billede af Krigens Begyndelse.

Kort Tid hjemme igen.

Medens jeg hen paa Formiddagen siddende paa en Sandsæk spiste mit Brød, kom der en højere Officer

hen imod mig. Jeg rejste mig paa militær Vis, og endskønt endnu i Civil, genkendte Officeren mig straks. Det var min Kaptajn fra den aktive Tid, der nu var bleven forfremmet til Major. Paa hans Forespørgsel, om jeg kunde genkende ham, lød der fra mig et kort militærisk Svar: „Jawohl Herr Major“ og benyttede jeg samtidig Lejligheden til at gratulere til Forfremmelsen.

Han ytrede, at han den følgende Dag skulde rykke ud til Belgien med 3die Afdeling, men det kneb med at blive færdig, thi Seletøjerne til Hestene, der skulde transportere os, viste sig at være for korte, saa der nu arbejdede ca. 20 Sadelmagere oppe i Hallen paa nye. Han anmodede mig om at hjælpe, da jeg jo ogsaa var Sadelmager. Kort Tid efter bliver jeg dog af en Underkorporal sammen med ca. 100 Mand beordret op til Skolen i Bickendorf for at blive iklædt den graa Feltuniform. Majoren havde bestemt, at jeg skulde med ham ind ad Belgien.

Ved Skolen var der et stærkt Tempo som overalt i disse Dage. Det gik som det bedst kunde. Uniforms-genstandene fløj ud til os gennem Vinduerne og paa den aabne Plads foretog vi vor Iklædning medens Befolkningen strømmede forbi os og ind i den lige ud for os liggende katolske Kirke. Men det tog man altsaa ikke saa nøje i de Dage.

Tilbagekommen til Hallen bliver der paany arbejdet paa Seletøjerne. Herved faar jeg Lejlighed til at lytte til en Samtale mellem Vagtmesteren og Stabssergeanten, idet denne sidste siger: „I Gaar har jeg sendt 200 Mand hjem, da vi havde for mange, i Dag er der atter et Par Hundrede Mand til overs.“ Jeg hørte endvidere, at man om Middagen vilde foretage en Opstilling for at faa Klarhed over hvor mange der atter kunde hjemsendes. Jeg havde straks min Plan rede, det gjaldt om at komme hjem. Længslen efter min Familie har nok gjort sit dertil, men mest dog Afskyen for den tyske Tvangstroje, min Benævnelse af Uniformen. Da der Klokker 1 bliver raabt ud, at dem, der endnu er i Civil skal træde an, lister jeg mig bagud gennem Depotet om paa den anden Ende af Hallen og stillede mig ganske roligt op paa venstre Fløj i anden Række. Saaledes kom jeg med til de Overtallige. Nu gjaldt det om at faa Passet stemplet og fat i mit Civiltøj. Da jeg selvfølgelig ikke kunde gaa ind paa Kontoret i Uniform for at faa Passet stemplet og ikke kunde faa mit Tøj udleveret uden denne Stempel, maatte en Kammerat, en Mecklenborger, der endnu var i Civil, hjælpe mig. Han gik i mit Sted ind paa Kontoret og fik ogsaa uden Vanskeligheder Stemplet: „Ueberzählig“ paatrykt mit Pas. Nu var jeg ikke sen om at skynde mig op til Skolen for at faa fat i mit Civiltøj, som jeg efter en halv Times Søgen ogsaa fandt.

Fylt med glade Tanker rejste jeg atter hjem for at gense mine Kære. Der var dog en stadig Uro over mig, den fornyede Indkaldelsesordre hang jo som et Damoklessværd over ens Hoved. Men hver Dag, der var gaaet godt, kom jo ikke daarlig tilbage. Den 19. Oktober nedkom min Hustru med en Søn, en svær Fødsel med Lægehjælp.

Paany indkaldt.

Den 22. Novbr. 1914 kom saa det ventede og frygtede Telegram om at møde i Köln. Endnu samme Dag fik vi vor lille Dreng døbt ved Siden af min Hustrus Sygeseng og saa maatte jeg atter hjemmefra ud i det Uvisse. Paa Farten igennem Tyskland, den selvsamme Begejstring som i Augustdagene. Ved Flagsmykning fejrede man Fremgangen i Belgien og Frankrig.

I Hamborg mødte jeg et Tog, fyldt med Flygtninge fra Østprøjsen, der havde maattet flygte for de fremstormende Russere. Det var et sørgeligt Syn at se disse stakkels Mennesker, gamle Oldinge, Kvinder og Børn sad imellem nogle faa medbragte Ejendele, lidt Sengetøj og nogle Bylde Klæder. De ventede paa at blive underbragt i Holsten.

I Köln ventede der mig en varm Modtagelse. Jeg fik en ordentlig Overhaling af Stabssergeanten fordi jeg havde narret ham. Han havde selv faaet en ordentlig Ryffel af Majoren, der jo havde bestemt at jeg skulde have været med til Belgien. Men nu skulde jeg faa Tak for sidst, jeg kunde komme til Infanteriet thi Stabssergeanten skulde stille en 400 Mand til Forstærkning (Ersatz) for Batl. Stolberg, der havde lidt store Tab, og værs'go, der kunde jeg følge med.

Dette huiede mig selvfølgelig langt fra og om Aftenen lykkedes det mig nede i Marketenderiet at komme i Samtale med selve Stabssergeanten. Lidt Snak og et Par Glas Øl hjalp til at faa ham til at skifte Sind. Jeg var jo uddannet som Motor-Luftskipper og tilmed Sadelmager, saa jeg kunde selvfølgelig gøre meget bedre Fyldest ved Luftvæsnet. Naa, jeg blev saa afkommanderet til Hjælp og Betjening ved Zeppelin 5, der var stationeret i Köln.

I den nærmestfølgende Tid havde jeg to Transporter af Gas til Belgien, een til Bruxelles (Brüssel) og een til Gand (Gent). Vi var to Mand afsted, der hver skulde sørge for at to Jernbanevogne Gas kom rigtig il deres Bestemmessted. Paa Transporten til Gand kom vi over Louvain (Löwen), den Stad der i Belgien havde lidt mest under Krigens Rædsler. Paa Tilbageturen benyttede vi Lejligheden til at gøre et Ophold i Louvain. Hele Banegaardskvarteret var skudt sønder og sammen eller afbrændt. Her ledte Børn endnu efter deres Forældre, Kvinder efter deres Mænd, Røgen kvalmede endnu ud af Ruinhobene og Brandtomtene. Længere nede i Byen var vi inde i en Beværtning for at faa en lille Hjertestyrkning i Form af et Glas Vin. Her blev vi uforvarende Vidne til Belgiernes Fjendskab og Had, saa vi maatte løse vore Bøsser og trække os forsigtig tilbage for at undgaa Magt og Voldshandlinger, alt imedens Kanonerne Drøn og Kampen fra Fronten lød i det Fjerne.

Paa Juleorlov.

Nu nærmede Julen sig, den første Jul under Krig. Og længes man end altid hjem, til Jul længes man mest. Jeg ansøgte om Orlov for at kunne besøge min syge Hustru i Julen. Jeg kunde dog kun faa 3 Dages Orlov ifølge en generel Ordre fra Pladskommandanten i Köln. Tre Dage gik jo til Rejsen, saa dem kunde jeg ingen Gavn faa af. Jeg var dog ikke forknytt af den Grund, men bad vor Overløjtnant om at maatte faa Foretræde hos Fæstningskommandanten, General N. N. Denne var meget forekommende og venlig imod mig, han udspurgte mig om mine Familieforhold. Da han hørte, at min Hustru havde født en Dreng, altsaa militærisk Nachwuchs, og endnu laa syg deraf, saa fik jeg bevilget otte Dages Orlov samt Tilladelse til at benytte Hurtigtog. Jeg fik det hele ordnet med det samme, saa jeg straks fra Kommandantens Bopæl kunde begive mig til Banegaarden og benytte Nattoget Klokker 12,25 fra Köln. Det var idel Overraskelse og Glæde ved atter at se mig hjemme og især nu til Jul. Kun min Hustrus Tilstand var et Skaar i Glæden. Fremhæve vil jeg endnu paa dette Sted den Pleje, Hjælp og Omhu der blev min Familie til Del fra Præstens Datter, Frk. Weber og Søster Christine, hvorfor vi er dem evig Tak skyldig.

Hurtig, alt for hurtig forsvandt de otte Dages Orlov, som Dug for Solen. Atter maatte jeg tage Afsked med min Familie med et Løfte om at skrive flittig. Saa rejste jeg igen til Köln, et frisk og kærligt Minde rigere. Den 7. Januar 1915 stillede jeg atter i min Garnison.

Til Fronten.

Straks ved min Tilbagekomst mærkede jeg, at det ikke vilde være muligt at forblive i Köln ret længe mere, og da jeg meget nødig vilde til Belgien eller Nordfrankrig, talte jeg med Stabssergeanten derom. Denne raadede mig til at melde mig frivillig til Fronten, da han en af de første Dage skulde sende en Forstærkning paa 16 Mand til en Ballongruppe i Elsass-Lothringen (Elsac-Lorraine). Anden Dags Middag spurgte Stabssergeanten saa ved Apellen om der var Frivillige, der vilde til Frontafsnittet Elsass-Lothringen, hvor der var forholdsvis rolig Stilling. Sammen med mig traadte fem Kammerater frem og Resten søgte Stabs-sergeanten sig saa selv ud. Næste Dag fik vi vor fulde Feltudrustning, deriblandt dog belgiske Sidegeværer (Bajonetter) da de tyske var slupne op. Disse fik vi forresten først efter et halvt Aars Forløb ombyttet. Den 11. Januar 1915 rullede Toget saa afsted med os i Retning af Metz. Vor Fører, en Underkorporal havde en hemmelig Ordre med, som først maatte aabnes efter at vi havde naaet Metz. Det var en almindelig brugt Fremgangsmaade for at undgaa at Tropperne kunde blive udspurgt af evtl. Spioner.

Til Metz ankom vi henimod Aftenstid, fik varm Forplejning, hvorefter Ordren højtidelig blev aabnet. Denne bestemte, at vi skulde melde os ved Luftskipper-Afdelingen Nr. 25. Hvor denne Afdeling befandt sig,

skulde vi faa oplyst ved at henvende os til Banegaards Kommandanten i Mühlhausen (Elsass).

Saa gik det videre efter Mühlhausen til. Toget kørte nu betydelig langsommere og vi fik ingen Lys i Kupeerne, da vi nu befandt os i Kampomraadet og kørte paa langs med Fronten. Da vi nærmede os Mühlhausen fornam vi Kanonernes Drøn og kunde se Lysraketternes Sus gennem Luften ligesaa vel som vi kunde øjne Granatekspllosionerne oppe i Bjergene (Vogeserne). Dette jog Søvn af vore Øjne, Spændingen hvor vi skulde hen fra Mühlhausen holdt os vaagen. Hos Banegaardskommandanten fik vi Anvisning paa at marchere til Nieder Morschweiler, en ca. 5 Timers March fra Mühlhausen, hvor Luftkipper-Afdelingen laa indkvarteret i en Silkestof-Fabrik. Efter atter at have faaet nogen Forplejning lod Korporalen os antræde, hvorefter vi i Marchtempo gik imod vort Maal, gik i Mulm og Mørke, stavrede os frem, indtil ved 6 Tiden om Morgenen dog uden at finde omtalte By eller vort nærmere Bestemmelsessted.

Vi marcherede, tavse og trætte, enhver beskæftiget med sine egne Tanker om de Kære derhjemme. Pludselig blev der raabt: „Halt, wer da?“ Det var en af Luftkipper-Afdelingens Vagtposter. Nu opdagede vi Skyttegrave baade til højre og venstre for os og lige fremad var Vejen spærret med Pigtraads Hegn (Spanske Ryttere) som det ogsaa kaldtes. Vagten paabød os Tavshed, da Franskmanden kun laa ca. 600 Meter derfra hvor vi stod. Vi fik Paabud om at liste os ind i et Skovkrat til højre fra Landevejen for ad en Omvej at kunne komme udset tilbage igen til Landevejen et Stykke længere bagud, thi Fjenden laa oppe i Bjergene og kunde derfra overse og beskyde en Del af Landevejen. Noget senere naar vi saa Fabriken, der laa i en Dal en Fjerding Vej fra Landevejen. I Fredstid arbejdede der her en 600-800 Mennesker ved Silkevæveri, men nu blev Fabrikskomplekset altsaa brugt til Kvarter for vor Luftkipper-Afdeling.

Først fik vi nogen Forplejning, der lavede vældig op efter den lange og trange Natmarch, saa blev vi Klokken 10 om Formiddagen, fremstillet for vor Afdelingsfører, Kaptajn Bachmeier, der udtalte sin Glæde over at modtage os aktiv uddannede Luftkipper, eftersom langt de fleste i hans Afdeling var ældre Infanterister, der ikke havde stort Kendskab hverken til Ballon eller Indretning.

Ballonens Indretning.

Næste Dags Morgen rykkede vi endnu før Daggrø ud i vor Stilling, der laa to Timers Marchtur fra vort Kvarter. Denne Marchtur foretog vi hver Morgen og Aften i Ly af Mørket. I Augustdagene 1914 var Fabriken af Franskmandene under deres første Indfald i Elsass bleven brugt som Forbindingsplads og endnu saas der storknet Blod paa Gulvet.

Til yderligere Forstaaelse skal jeg her først fremsætte nogle Oplysninger om Ballon, Drage, Observation og hvordan det virker. Den Ballon, der ses paa Forsiden er ca. 60 Meter lang. Til Paafyldning bruges der

ca. 800 m³ Gas. Denne Gang brugtes der Vandstofgas, der bliver fremstillet af Staalspaaner, der ved Forbrænding af Vitriol fordampes. Denne Fordampning opfanges i Røre, ledet ind i en Gaskedel og derfra med en Kraft paa 250 Atm. presset ind i Gasflasker, saa store som de mere kendte Kulsyreflasker. Nu derimod bruges der til Paafyldning det saakaldte Brint, der ikke er nær saa brandfarlig.

Paa Ballonens Tovende er der anbragt en Ventil hvorigennem Ballonens Gasindhold reguleres, saa at Ventilet aabner sig selv naar Ballonen er overfyldt, eller Solstraaler bevirker at Gassen udvider sig. Uden et saadant Ventil vilde Ballonen selvfølgelig revne ved given Lejlighed.

Neden under Ballonen findes der en Luftsæk fyldt med Luft. Alt efter Vindens Styrke anbringes der flere eller færre saadanne Luftposer for at Ballonen kan holde sig støt imod Vinden.

Observationen, der altid ledes af en Officer, har til Formaal at fastslaa hvor Fjendens skydende Batterier befinder sig, Fjendens Bevægelse i og bagved Fronten saavel som at lede vor egen Artilleris Skydning. Paa Vestfronten havde vi en Ballon for hver 30 Kilometer, hvisse Steder, ved farlige Frontafsnitter endnu tættere sammen. Vor egen Stilling var i Frankrig gerne en 2 Kilometer bagved Artilleriets, hvor vi søgte Dækning bag Bakker eller i Skove og Dalsænkninger. I Rusland opholdt Luftkipperne sig derimod i Reglen en 4 a 5 Kilometer bag Artilleriet, da Terrænet der som oftest er fladt og ikke byder paa nogen nærværdig Dækning. Vi havde Telefonforbindelse med vor Divisionsstab, Artilleriet, vore Naboballoner, den nærmeste Flyverstation samt med Vejrmeldingsinstituttet og efter 1916 endda direkte med Luftkommandoen.

Tilbage til vor Udrykning i Stillingen. Vor Opstigningsplads laa paa en Eng bagved en beskyttende Skov lige ved Landevejen Mühlhausen-Tham (Vogeserne). Pladsen var uheldig som vi i de nærmeste Dage skulde faa Færten af. Saavel Ballonens som Mandskabets værste Fjender er Artilleriet og Flyverne. De første to Dage gik Tjenesten sin sædvanlige Gang. Dagen begyndte med Eftersyn af Ballonen samt dennes Forankring. Om Natten blev der altid 6 Mand tilbage til Vagttjenesten med Vagtlokale i et sammenskudt Hus eller en Understand. Saa paafyldtes der Ballonen en 10 Flasker Gas, da den sædvanlig taber en Del om Natten. Saa frigøres Ballonen for Tovværket og Sandsækkeforankringen og trækkes hen til et Køretøj, der blev kaldt „Winde“. Dette er et svært Køretøj, som har Lighed med en Kanon. Paa Forvognen er anbragt en 30 Hestes Motor, der trækker en stor Trommel paa Bagvognen. Paa denne Trommel er der anbragt et Staaltraadskabel paa ca. 1500 Meters Længde. Ballonen fastgøres til Enden af denne Kabel saa at Ballonen kan holdes i en bestemt Højde, hales op eller fires ned alt efter Behag, hvilket sidste sker ved Motorkraft. Staaltraadsen er sammenflettet af 38 Staaltraade og baade meget stærk og elastisk. I Farens Stund kan Ballonen ved Hjælp af en ekstra stor Udveksling paa Tromlen hales ned i Løbet af 5 Minutter. Saafremt der er Fare paa Færde er Køretøjet

Med Glød af Hjerters Lue, med hvid og aaben Favn,
en Velkomsthymne klinger til Jer i Danmarks Navn,
til Jer, der kom tilbage i dette lyse Land —
det Land, som er højlovet af Kvinde som af Mand.

Til Jer, som stred dernede, i Kampens vilde Leg,
som hørte Pligtens Stemme, og aldrig Pligten sveg,
som satte Eders Vilje og Mod og Kræfter ind
paa det, som aldrig ejed' Jert Hjerteslag og Sind.

Som stod i Luftekampe, mens haarde Tider svandt,
som Døden saa i Øjet, for hvert Minut der randt,
som stod i Nød og Fare til Rejsefærd beredt,
som Lidelsernes Skare i Overmaal har set.

Thi som vi Eder kendte, vi kender Eder end;
ja drog i ud som Dreng, i vender hjem som Mænd,
og Kampens dystre Alvor og Prøvelsernes Gru
har modnet Eders Tanker og præget Eders Hu.

Hvis det en stille Time for Eders Øre klang,
da hørte i vel Sukket fra Sønderjyllands Vang,
da kunde i fornemme, det strømmed' Jer imod
fra Stuerne derhjemme, hvor Eders Vugge stod.

En Tak til Eder alle, som er tilbage vendt,
en Tak til dem, der døde, hvis Grave knap er kendt;
en Tak, en Vemodstanke til dem med dybe Saar,
Gud signe Eder Alle! han lønne Eders Kaar.

Saa fryd da Eders Øje i denne rige Stund,
I ser Korsflaget vaje paa Bøgeskovens Grund,
Det Syn ej overstraales for os paa denne Jord
og al vor Gensynsglæde, den tolkes ej med Ord.

De stolte Taarn og Tinder, de ramlede i Grus,
men hjemme her i finder i Fred Jert Fædrehus.
Saa lad det Hus os bygge i Fællig Mand ved Mand
og skabe Lys og Lykke for hele Danmarks Land!

Andr. Dolleries.

orspændt et Spand paa 6 Heste. I Tilfælde af at Ballonen skydes i Brand, jages Hestene frem med Køretøjet imod Vinden i strakt Galop. Formaålet hermed er at trække den brændende Ballon og Staal-trodsen bort saa at Observatøren kan vove Faldskærmudspringet uden at riskere at faa Ballonen eller Trodsen ned over sig, hvilket jo vilde betyde den visse Død. Faldskærmen er jo fremstillet af Halvsilke og brænder let. Faldskærmen revideredes af ialt 4 Mand, 1 Officer, 1 Korporal og 2 Menige. Som Sadelmager var jeg stadig med ved denne Revision. Faldskærmen prøvedes ved at blive udkastet oppe fra Ballonen belastet med Sandsække, nøjagtig svarende til Observatørens Vægt. Længere hen i Krigen havde hver Officer sin egen Faldskærm. Det tager Observatøren ca. 15 Minutter for at komme ned med Faldskærm fra 1000 Meters Højde.

I Gondolen er anbragt Feltstol, Telefonapparat, Kikkerter, Generalstabskort, Tegnebræt og muligvis et Fotografiapparat.

De første Dage havde vi Ballonen i en Højde af ca. 800 Meter. Artilleriskydningen var ret livlig paa begge Sider. Nogle Granater blev ogsaa sendt over til os, men slog ned i Skoven paa den anden Side af Landevejen. Vor Ballon har vel ledet vort Artilleri for godt og saa skulde vi selvfølgelig uskadeliggøres. Til igemed viste der sig hver Dag nogle franske Flyvere for at hilse paa os med nogle Bomber. De faldt dog i nogen Afstand fra os og vort Artilleri jog Flyverne væk.

Vi drøftede om Aftenen Situationen i Kvarteret og var enige om at det ikke vilde blive ved med at gaa saadan. Da vi ikke en Gang havde en Understand til Dækning var Udsigterne ingenlunde behagelige for os. At man bliver klog af Erfaring, maatte ogsaa vor Kaptajn, der jo havde Ansvar, sande.

Ilddaaben.

Den 18. Januar 1915 fik jeg min egentlige Ilddaab. Vi rykkede ud ved sædvanlig Tid i klart Frostvejr og Kl 8 om Morgenen gik Ballonen til Vejrs. Sigten var god, Artilleriet i fuld Virksomhed. Ved 9 Tiden viste den første franske Flyver sig, kredsede hen over Skoven til højre for os, ivrigt beskudt af vort Artilleri samt vore egne to Kanoner, der havde til speciel Opgave at forsvare Ballonen. I en Landsby bag ved os nedkastede Flyveren 2 Bomber og kom derefter henimod os. Vi halede Ballonen ned med den store Udveksling og lod den derefter atter stige indtil 50 Meters Højde for at Bombesplinter ikke skulde ramme den.

Flyveren maa have observeret, at vi forsvandt ind i Skoven, ti han nedkastede to Bomber lige i Skovkanten dog uden at gøre videre Skade, kun vore Køretøjer, der stod paa Landevejen, blev en Del ramponeret.

Men vi fik os dog en ordentlig Forskrækkelse, et saadant Bombeuhyre hyler og hviner værre end en 15 ctm. Granat. Vore 2 Kanoner gav Flyveren nogle Skud med paa Tilbagevejen dog uden at ramme.

Straks blev Ballonen gjort klar igen. Det var vor Taktik hurtigst muligt at faa Ballonen op igen for at Franskmændene ikke skulde mærke noget. Nu troede vi at det værste vilde være overstaet for den Dag. Men efter en Times Tid kom der to franske Flyvere henimod os i Retning fra Belfort. De indtog en noget anden Vej mere til venstre for os som søgende efter noget andet. Derved kom de bag vor Front hvor de ikke blev saa slemt beskudt. Pludselig drejede de dog omkring og tog Kurs lige imod Ballonen, følgende Landevejen fra nærmeste Landsby, hvorved de havde en udmærket Retningsviser.

Vore to Kanoner lagde en Spærreild foran dem og vi halede Ballonen ind med den store Udveksling af alle Livsens Kræfter. Vi stod parate til at modtage Ballonen midt paa Marken uden nogen som helst Dækning, men Flyveren kom os i Forkøbet. Artilleristerne forlod Kanonerne, Motoren standsede med Nedhalingen og Kaptajnen gav os Ordre til at løbe lige imod Flyverne. Ham selv saa vi dog ikke noget til den første halve Time, han havde søgt Dækning under en Bro.

Befalingen var iøvrigt godt nok ment, for ved en hurtig Krydsning med Flyverne kunde Bombekastningen ikke blive nær saa slem. Skoven kunde vi alligevel ikke naa. Alle stormede nu i Retning imod Flyverne. Men saa kom pludselig Kommandoen: „Flyverne drejer af, alt tilbage, March, March.“ Hvem der afgav denne Kommando blev aldrig opklaret, men vi gjorde omkring og tilbage igen. Midt i denne Virvar var Flyverne lige over os og kastede 6 Bomber lige ned imellem os. Jeg snublede og faldt i en Grøft i hvilken der var noget Vand. Dette blev dog nok til min Frelse ud af dette Helvede. To Bomber faldt lige i min Nærhed, det var ligesom en usynlig Magt løftede en fra Jorden, Haarene rejste sig paa Hovedet og uvilkaarligt trykkede jeg med den ene Haand Hovedet længere ned i Grøften saa at Vandet var ved at løbe mig lige ind i Munden. Det var nogle skrækelige Øjeblikke. Jorden rystede og gængede, Splinterne fløj viden om, lige henover mit Hoved. Kommandoraab, Skrig og Raab om Hjælp skingrede imellem hinanden. Da der blev lidt Ro, hævdede jeg Hovedet og saa endnu to Bomber falde. Herpaa saa jeg, at den lange Løjtnant, Kommandanten for vore to Kanoner, gøre et Spring højt oppe i Luften, gribe sig til Hovedet med begge Hænder for derefter straks at falde sammen.

Endnu laa jeg og lyttede lidt indtil Støjen fra Flyvernes Motorer var i Aftagende. Saa aandede jeg lettet op, men iøvrigt rystende over hele Kroppen, 'frysende og gennemvaad i Januar Maaned. Kameratskabsfølelsen vaagnede dog med det samme hos mig, da jeg hørte de Saaredes Raab om Hjælp. En Del af mine Kammerater saa jeg løbe hen i Skoven endnu drevet af Angst og Skræk. Lige ved min Side laa min bedste Kamerat, Stegemann. Han laa som om han var død, men Brystet hævdede og sænkede sig endnu, hvorfor jeg straks knappede hans Trøje op og rev Skjorten til Side. Han havde faaet et lille Hul ind under venstre

Arm, men Brystet blev helt blaa. Saa slog han Hovedet bag over, strakte begge Arme fra sig som i Krampe og var død. Han var i Civil Købmand i Solingen og lige bleven gift.

Derpaa hjalp jeg en anden Kammerat med at forbinde hans Arm. Men saa kaldte Sanitæteren paa mig. Han var i Arbejde med den lange Løjtnant, som jeg havde set springe højt op i Luften. Han havde faaet den halve Bagdel skudt af og blødte stærkt. Vi forsøgt en Afsnøring med en Gummiring, men forgæves, den gled stadig ned i Saaret. Desuden havde han faaet en Splint igennem Ben og Albue. Han døde saa ogsaa en Times Tid senere paa Vej til Lasarettet.

Ialt havde vi et Tab paa 4 døde, 3 haardtsaarede og 12 letsaarede at beklage. De døde kørtes til nærmeste Landsby, saa vidt jeg husker, hed den Reiniken, og blev begravet der. De saarede blev afhentet af Røde Kors Biler og kørt til Forbindingspladsen.

Lige Dagen før var der kommen Befaling, at Uniformen skulde trækkes af ev. døde, rimeligvis for at spare paa Tøjet. Benklæderne fik de dog Lov at beholde paa.

1 Times Tid senere steg Ballonen atter til Vejrs og skønt der nu var Ro, rystede vi dog alle over hele Kroppen. Men man bliver hårdet, afstumpet og følelsesløs ved saadanne Tildragelser som Krigen jo uvægerligt bringer med sig.

Om Eftermiddagen fik vi gjort Ild paa noget Brænde over i Skoven for ved Hjælp af den udstrømmende Varme at kunne blive tør. Her dansede vi saa omkring Ilden som Indianere for at holde Varmen og den ene søgte at opmuntre den anden.

Stillingen veksles.

Den følgende Dag blev der rykket ud til sædvanlig Tid, men Artilleriet var allerede i Virksomhed fra Klokken 5 Morgen. Samtidig med at vor Ballon steg op, gik ogsaa den franske Ballon, der omtrent stod lige over for os, til Vejrs. Straks sagtnedes Artillerilden. Ingen ønskede at forraade sit Skjulested. Hen paa Formiddagen havde vi igen Flyverbesøg, men vi fik vor Ballon halet ned i Tide. Flyveren kom os saa heller ikke nær, men holdt sig over Skoven til højre for os. Muligvis har han ogsaa haft andre Formaal.

Om Eftermiddagen ved 4 Tiden fornyet Flyverbesøg, der atter kredsede livlig omkring Skoven. Nu begyndte det franske Artilleri at rette dets Ild imod Skoven, da der ogsaa var bleven skudt derinde fra.

Pludselig hørte vi et forfærdeligt Brag. Jorden gængede under os. Vi saa uforstaaende og spørgende paa hinanden. Dette var ikke noget helt almindeligt. Samtidig viste det sig, at vor Telefonforbindelse med Mørserbatteriet var bleven afbrudt. Vor Telefontrup maatte straks gaa igang med at undersøge Aarsagen og faa Forbindelsen genoprettet. Svært oprevne kom de tilbage. Inde i Skoven havde der mødt dem et grufuldt Syn som daarligt kan gengives i Ord. Franskmændene havde ramt Batteriets Munitionslager saa hele Lageret var røget i

Luften. Alle Stillinger og Understande omkring Kanonerne var ramlet sammen. Arme og Ben samt Uniformsgenstande hang højt oppe i Trætoppene. Træer paa 1 Meter i Diameter var bleven afbrækket som Tændstikker.

Men Maalet var naaet for Franskmændene. Batteriet havde saa mange Døde og Saarede saa det var bleven bragt til Tavshed. Telefonforbindelsen blev ikke genoprettet, de sørgelige Rester af Batteriet fik Ordre til at søge en anden Stilling.

Den 21. Januar rykkede vi atter ud som sædvanlig, men mærkede dog straks paa vore Officerer, at der maatte være noget særligt paa Færde. Ankommen paa vor Startplads, fik vi Ordre til at pakke alt vort Materiale sammen, da vi skulde veksle Stilling. Henved 10 Tiden om Formiddagen satte vi os saa i March, trækkende Ballonen efter os i en Højde af 500 Meter.

Medens vi hidtil havde staaet til venstre for Hartmannsweilerkopf, et Forbjerg til Vogeserne, 1800 Meter over Havet, fik vi nu en Stilling anvist til højre for denne.

Paa Bjergskraaningen havde Franskmændene deres Stillinger. Henimod Aften ankom vi til vor nye Stilling og forankrede Ballonen. Næste Dags Morgen gik Ballonen til Vejrs ved Ottetiden og stod paa 800 Meters Højde. Men det skulde vi nu ikke have gjort. Straks blev vi overdænget af Ilden fra de franske 7.5 Ctm. Kanoner, de saakaldte Ælselbatterier. De var anbragt godt skjult oppe i Bjergene. Skud paa Skud gik ned paa vor Startplads, saa at vi maatte løbe fra det Hele. Ballonen fik Lov at blive staaende og passe sig selv. Observatøren vinkede med det røde Flag som Tegn paa at han vilde hales ned. Men det kunde der slet ikke være Tale om. Han fik Lov at blive i Luften hele Dagen igennem. Vi opholdt os i en i Nærheden beliggende Skov indtil Mørket faldt paa. Nu stilnede Franskmændenes Artilleriild noget af. Ballonens Køretøj blev nu forspændt med 6 Heste og Ballonen blev saa ved Hjælp af en stor Messing-Gliderulle halet i Læ af Skoven, hvor Ballonen saa blev halet forsigtig ned og forankret foreløbig. Vi undgik at sætte Motoren i Gang for ikke at henlede Franskmændenes Opmærksomhed paa os paany. Motoren havde iøvrigt taget en Del Skade af Granatsplinterne, saa den næppe kunde bruges forinden den var bleven underkastet en Reparation. Nu gav vi os i Lag med at samle vore øvrige Sager sammen paa Pladsen. Meget var i en forfærdelig Tilstand. Telefonapparater, Tromlen og nogle af vore Vogne var bleven fuldstændig demoleret af Granatilden.

Det gav Anledning til nogle Dages Ro for at kunne hidskaffe nye Reservedele og reparere vort Materiale. Selve Kablet hvorved Ballonen var fastgjort havde ogsaa taget Skade. Der var paa visse Steder bleven opflettet af Granatsplinter saa at Ballonen ligefrem kun hang i nogle tynde Traade. Men da der paa Kablet for hver 100 Meters Længde er anbragt et Laas, kunde et saadant Stykke nemt udtages og erstattes med et nyt.

Nogle Dage senere flyttede vi lidt tilbage til en Skovkant lige foran Hartmannsweilerkopf. Her blev vi ikke videre generet af Franskmændene, saa meget mindre som Tyskerne i Mellemtiden havde taget Højen i Besiddelse. Her tilbragte vi og vor Ballon to Dage uden at lide

videre Overlast. Men saa kom der Befaling, at vi skulde flytte længere henimod den svejtsiske Grænse. Alt blev ladet paa vore Vogne og havde vi endvidere to Lastbiler til vor Raadighed for at kunne faa alt vort Materiale med os.

Vort nye Indkvarteringssted var en lille Landsby ved Navn Bettendorf. Vor Opstigningsplads laa imellem denne Landsby og Wailer i en Dalsænkning lige bag ved en Skov. Her tilbragte vi 6 Maaneder. Hver Dag bragte os noget nyt af Oplevelser. Vi fik nye Officerer, vore gamle Infanterister blev afløst af ny Forstærkning fra Köln. Det var ingen glædelig Begivenhed for disse ældre Folk, thi nu skulde de i Skyttegravene og mange græd deres bitre Taarer. En tidlig Morgenstund kørte de bort paa vore to Lastbiler, ud i det Uvisse

Vor nye Opstigningsplads blev nu i Hast forsvarlig indrettet baade med Løbegrave og Understand. Saa ved nogen Forsigtighed vilde der fremtidig næppe kunde ske saa store Ulykker. Vort Motorkøretøj (Winde) fik en særlig Understand og udgik derfra Kablet først 100 Meter henad Jorden hvor ved Roden af et Træ der var anbragt en Gliderulle til Kablet. Saa nu vidste Franskmændene ikke rigtig hvor Betjeningsmandskabet befandt sig henne.

Vi mærkede straks at vor nye Fører havde et praktisk Greb om Tingene. Han havde været i Rusland som Flyver, men var bleven skudt ned dervore og havde derved brækket det ene Ben.

I Løbet af disse 6 Maaneder blev vi kun to Gange beskudt af Artilleri og kun een Gang havde vi Besøg af én fransk Flyver. Vort Tab indskrænkede sig dog til nogle letsaarede og en Del ramponeret Materiel. Vor Ballon fik nogle Huller af Splinterne af de nedkastede Bomber. Men værre gik det med Flyverne. Fra vor Flyveplads Habsheim blev de forfulgt af en tysk Flyver. Denne rettede sit Maskingeværskyts imod den franske Flyver og ramte de to ombordværende Flyvere i Hovedet, da de foretog en Drejning i Luften. Maskinen slog en Koldbøtte og faldt til Jorden som en Sten ca. 400 Meter fra os.

Vi løb straks derhen, men der var ikke noget at udrette for os. De var begge døde. En halv Time senere kom vor Flyver til Stede i Bil og saa paa de sørgelige Rester med mørke Miner. „Denne Gang blev det dem, hvem veed hvem det næste Gang ramme.“ Det var alt hvad han sagde.

Knap een Maaned senere faldt han selv.

Sørgeligt Nyt hjemmefra.

Den 28. April 1915 fik jeg den sørgelige Efferretning hjemmefra, at min lille Søn Hans var afgaaet ved Døden, knap 6 Maaneder gammel. Kun Gud

veed hvorfor han skulde saa tidlig og uskyldig bort. (Lader de smaa Børn komme til mig og formen dem ikke, thi saadanne hører Guds Rige til). Jeg ved knap hvad der gik af mig da jeg modtog Telegrammet. Jeg gik fortvivlet ind i Skoven og græd. Men saa fattede jeg den Beslutning at gaa til Kaptajnen for at bede om Orlov til Begravelsen den 3. Maj. Men her fik jeg følgende Svar: „Jeg kan give Dem 3 Dage Orlov, fra Divisionen er al Orlov foreløbig spærret. Men hvad vil De hjemme, det kan Deres Hustru selv besørge. Naar De falder kommer der heller ingen at følge Dem.“

Disse Ord bed sig fast i mig og glemmer jeg dem aldrig.

Fra dette Øjeblik var al min Interesse forbi for Krig og Soldaterliv. Jeg gjorde herefter kun hvad den bitre Nødvendighed og de Foresattes direkte Ordre bød mig. Derfor opnaaede jeg heller aldrig at blive forfremmet endskønt jeg var Soldat i samfulde 7 Aar uden at have saa meget som een Times Straf.

Vi Sønderjyder blev fra de andre altid betragtet fra oven, Kammeraterne kaldte os ofte for Vandpolakker fordi vi ikke samstemte med dem om Krigens Udfald.

Hvad er Krig ?

Død og Ødelæggelse !!

Hermed vil jeg slutte mine Erindringer i dette Blad. Fortsættelsen følger i næste Udgave.

Eftertryk forbudt.